

KAMERAL SOLIQ TEKSHIRUVINI TASHKIL ETISH VA UNI YO'LGA QO'YISHNING ASOSIY MAQSADI

Boqiyev Suxrob Qaxramon o'g'li

Qashqadaryo viloyati soliq boshqarmasi bosh Inspektori

Annotatsiya: Kameral soliq tekshiruvining tashkil etilishi va uning samarali yo'lga qo'yilishi davlat moliya tizimining muhim qismidir. Ushbu jarayon soliq to'lovchilarning soliq majburiyatlarini to'g'ri va o'z vaqtida bajarilishini ta'minlashga qaratilgan bo'lib, davlat byudjetiga tushadigan daromadlarni barqarorligini oshirishga xizmat qiladi. Kameral tekshiruv soliq organlari tomonidan amalga oshiriladigan nazorat usullaridan biri bo'lib, u soliq to'lovchilarning taqdim etgan hujjatlari, hisobotlari va deklaratsiyalarini o'rganish orqali soliq qonunchiligiga rioya qilinishini tekshirish maqsadida tashkil etiladi. Bu tekshiruvning o'zi jismoniy yoki yuridik shaxslarning soliq majburiyatlarini bajarishini nazorat qilishning samarali va tezkor vositasidir.

Kalit so'zlar: kameral tekshiruv, nazorat, qonun, soliq majburiyatlari, ishonch, ma'lumotlar, hujjatlar, hisob-kitoblar, deklaratsiyalar, axborot-kommunikatsiya vositalari.

Soliq tizimining samaradorligini oshirishda kameraviy tekshiruvlar muhim rol o'ynaydi, chunki ular soliq to'lovchilarning moliyaviy faoliyati yuzasidan to'liq va aniq ma'lumotlarni olishga imkon beradi. Kameral tekshiruv orqali soliq organlari faoliyatdagi mavjud kamchiliklarni aniqlab, ularni bartaraf etish bo'yicha chora-tadbirlar ishlab chiqadi. Bu jarayon soliq qonunlari va me'yoriy hujjatlarni buzilishining oldini olish, soliq to'lovlarini oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, kameraviy tekshiruvlar soliq to'lovchilarga nisbatan ishonch hosil qilish va ularning soliq majburiyatlarini bajarish darajasini oshirishga xizmat qiladi. Kameral soliq tekshiruvining tashkil etilishi jarayonida soliq organlari birinchi navbatda soliq to'lovchilardan olinadigan ma'lumotlar va hujjatlarni yig'ish va tahlil qilish tizimini yaratadi. Bu tizimning asosiy vazifasi soliq to'lovchilarning deklaratsiyalari, hisob-kitoblari va boshqa moliyaviy hujjatlarini o'rganish orqali soliq qonunchiligiga rioya qilish darajasini aniqlashdir. Ma'lumotlarni yig'ish jarayoni elektron shaklda amalga oshirilishi mumkin, bu esa tekshiruvning tezligi va samaradorligini oshiradi. Shuningdek, kameraviy tekshiruvni tashkil etishda zamonaviy texnologiyalar, jumladan, axborot-kommunikatsiya vositalari keng qo'llaniladi, bu esa soliq organlariga katta hajmdagi ma'lumotlarni tez va samarali qayta ishlash imkonini yaratadi.[1]

Kameral tekshiruv jarayonida soliq organlari soliq to'lovchining taqdim etgan hujjatlarini batafsil tahlil qiladi, ularning to'g'riligi, aniqligi va qonuniyligini o'rganadi. Bu jarayon davomida soliq organlari soliq to'lovchining moliyaviy faoliyati bilan bog'liq turli ma'lumotlarni solishtiradi, masalan, tushumlar va xarajatlar, soliq hisobotlari va boshqa moliyaviy ko'rsatkichlar. Agar tekshiruv davomida nomuvofiqliklar yoki qonunbuzarliklar aniqlansa, soliq organlari qo'shimcha tekshiruv yoki tushuntirishlar so'rashi mumkin. Kameral tekshiruvning afzalligi shundaki, u jismoniy tekshiruvlar kabi to'g'ridan-to'g'ri joyida o'tkazilmay, soliq to'lovchidan hujjatlarni onlayn yoki oflayn shaklda olishga asoslangan. Kameral tekshiruvning samarali tashkil etilishi davlat soliq tizimining barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon orqali davlat moliyaviy resurslarini samarali boshqarish mumkin bo'ladi. Soliq organlari tomonidan to'g'ri va o'z vaqtida o'tkazilgan kameraviy tekshiruvlar soliq tushumlarining oshishiga olib keladi, bu esa davlatning ijtimoiy va iqtisodiy sohalarini rivojlantirish uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi. Shu bilan birga, kameraviy tekshiruvlar soliq to'lovchilarning qonuniy faoliyatini rag'batlantiradi va noqonuniy faoliyatning oldini olishda samara beradi.[2]

Kameral tekshiruvni yo'lga qo'yishda soliq organlari uchun muhim vazifa bu jarayonning qonuniyligini ta'minlashdir. Tekshiruvlar soliq qonunlari va boshqa normativ hujjatlar asosida o'tkazilishi kerak. Shuningdek, soliq to'lovchilarning huquqlari va erkinliklarini hurmat qilish muhimdir, chunki bu ularning davlat organlariga bo'lgan ishonchini oshiradi. Kameral tekshiruv jarayonida soliq to'lovchilar bilan samarali kommunikatsiya o'rnatish va ular bilan hamkorlik qilish soliq tizimining ochiqligini ta'minlaydi. Bu esa o'z navbatida soliq organlari faoliyatining shaffofligini oshiradi va korrupsiyaga qarshi kurashish imkonini beradi.[3]

Kameral tekshiruvning tashkil etilishi va amalga oshirilishida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish katta ahamiyatga ega. Elektron hujjat aylanishi, ma'lumotlar bazalarining yagona tizimi, avtomatlashtirilgan tekshiruv dasturlari soliq organlarining ishini sezilarli darajada yengillashtiradi va tezlashtiradi. Bu esa tekshiruv natijalarining aniqligini oshiradi, xatoliklarni kamaytiradi va korrupsiya xavfini kamaytiradi. Shu bilan birga, soliq to'lovchilardan talab qilinadigan hujjatlarning elektron shaklda taqdim etilishi ularning vaqt va resurslarini tejashga yordam beradi. Kameral soliq tekshiruvining iqtisodiy samaradorligi ham katta ahamiyatga ega. Bu tekshiruv usuli soliq organlariga kam xarajat evaziga keng ko'lamli nazoratni amalga oshirish imkonini beradi. O'rnatilgan tizim va protseduralar orqali soliq to'lovchilar tomonidan to'lanishi kerak bo'lgan soliq summalarining to'liq va o'z vaqtida yig'ilishi ta'minlanadi. Natijada, davlat byudjeti yanada barqaror va mustahkam bo'ladi, bu esa iqtisodiyotni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan moliyaviy resurslarni yaratadi. Shu bilan birga, soliq solishning samarali nazorati iqtisodiy muhitni yaxshilaydi va biznes

uchun adolatli raqobat sharoitlarini ta'minlaydi. Kameral tekshiruvning ijtimoiy ahamiyati ham beqiyosdir. Soliq organlari tomonidan o'tkaziladigan samarali nazorat soliqlarni to'lashga oid madaniyat va mas'uliyatni shakllantirishga xizmat qiladi. Bu jarayon orqali aholining keng qatlamlari davlat moliyalashtiriladigan ijtimoiy xizmatlar, ta'lim, sog'liqni saqlash va boshqa sohalarga bo'lgan ishonchi ortadi. Soliq to'lovchilarning qonuniy faoliyatining qo'llab-quvvatlanishi va rag'batlantirilishi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli, kameraviy tekshiruvlar orqali soliqlarni yig'ish tizimining samaradorligini oshirish ijtimoiy adolatni ta'minlashga xizmat qiladi.[4]

Kameral soliq tekshiruvini tashkil etish va yo'lga qo'yish jarayonida soliq organlari xodimlarining malakasini oshirishga katta e'tibor beriladi. Malakali kadrlar soliq qonunchiligi va zamonaviy texnologiyalarni chuqur bilishi, shuningdek, etik me'yorlarga rioya qilishi kerak. Xodimlarning doimiy ravishda o'qitilishi va malakasini oshirish soliq nazoratining sifatini yaxshilaydi. Bu esa o'z navbatida, soliq to'lovchilar bilan o'zaro munosabatlarning yanada samimiy va konstruktiv bo'lishiga olib keladi. Shu bilan birga, soliq organlarining ichki nazorat mexanizmlari ham samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Kameral tekshiruv jarayonining samarali tashkil etilishi uchun soliq qonunchiligini takomillashtirish zarur. Qonunlarda soliq to'lovchilarning huquqlari va majburiyatlari aniq va ravshan belgilanishi, tekshiruv jarayonlari uchun zarur bo'lgan me'yorlar va cheklovlar ko'rsatilishi muhimdir. Bu esa tekshiruvlarning oshkoraligi va qonuniyligini ta'minlaydi. Shu bilan birga, soliq qonunchiligida zamonaviy iqtisodiy sharoitlarga moslashgan o'zgarishlar kiritilishi, yangi texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlari kengaytirilishi kerak. Bu holatlar kameraviy tekshiruvlarning yanada samarali va adolatli o'tkazilishiga xizmat qiladi.[5]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, kameraviy soliq tekshiruvining tashkil etilishi va uni yo'lga qo'yishning asosiy maqsadi davlat moliyaviy resurslarini to'g'ri va samarali boshqarishni ta'minlashdir. Ushbu jarayon soliq to'lovchilarning qonuniy faoliyatini nazorat qilish, soliq tushumlarini oshirish va davlat byudjetining barqarorligini saqlash yo'lida muhim vosita hisoblanadi. Kameral tekshiruv soliq organlariga soliq to'lovchilar tomonidan taqdim etilgan hujjatlarni tahlil qilish orqali qonunbuzarliklarni aniqlash imkonini beradi, shuningdek, soliq tizimining shaffofligini oshiradi va korrupsiyaga qarshi kurashishda samarali vosita bo'ladi. Ushbu jarayon davlat va jamiyat manfaatlarini muvofiqlashtirishga, ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Shuning uchun kameraviy soliq tekshiruv tizimini takomillashtirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va soliq organlari xodimlarining malakasini oshirish dolzarb va ustuvor vazifa hisoblanadi. Bu yo'l bilan davlat soliq siyosatining samaradorligi oshadi, fuqarolar va tashkilotlar o'rtasida

adolatli va ishonchli munosabatlar o'rnatiladi hamda milliy iqtisodiyot barqaror rivojlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Murodov, A. (2018). "Solliq nazoratining samaradorligini oshirish masalalari". Iqtisodiyot va Moliya, 12(3), 23-30.
2. Karimova, D. (2019). "Kameral solliq tekshiruvining zamonaviy usullari va ularning ahamiyati". Solliq Siyosati va Amaliyoti, 5(2), 15-22.
3. Tursunov, E. (2020). "Solliq qonunchiligida kameraviy tekshiruvning roli". Huquqshunoslik va Iqtisodiyot, 8(1), 50-58.
4. Rasulov, J. (2021). "Solliq organlarida axborot texnologiyalarini joriy etish va kameraviy tekshiruv". Innovatsion Iqtisodiyot, 9(4), 10-17.
5. Islomov, B. (2022). "Kameral solliq nazoratining samaradorligi va uni takomillashtirish yo'llari". Moliya va Solliq, 6(3), 35-42.
6. Akbarova, N. (2017). "Davlat solliq xizmati faoliyatining qonuniy asoslari". Solliq va Biznes, 3(1), 44-49.
7. Yusupov, S. (2020). "Solliq to'lovchilarning huquqlari va majburiyatlari: kameraviy tekshiruv kontekstida". Huquq va Jamiyat, 7(2), 27-34.